

DICTATORS & DICTATUREN

EEN HOORCOLLEGE OVER
AUTORITAIRE REGIMES IN
HEDEN EN VERLEDEN

door Koen Vossen

Inhoudsopgave

[Koen Vossen](#)

[Inleiding](#)

College 1. De vele vormen van autoritaire regimes

[H1. Introductie op het fenomeen dictatuur](#)

[H2. Verschillende soorten dictaturen](#)

College 2. Hedendaagse autoritaire regimes

[H3. De dictators 2.0. : nieuwe vormen van dictatuur in de 21ste eeuw](#)

[H4. Voor- en nadelen van dictaturen](#)

College 3. Van autoritair naar democratisch bewind

[H5. De moeilijke weg van dictatuur naar democratie](#)

[H6. De transitie in Spanje als voorbeeld](#)

[Aanbevolen literatuur](#)

[Colofon](#)

Koen Vossen

Dr. Koen Vossen is politiek historicus en doceert politicologie en politieke geschiedenis aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Daarnaast verzorgt hij regelmatig cursussen voor Hoger Onderwijs voor Ouderen in Amsterdam en Rotterdam en publiceert hij in journalistieke media als de Groene Amsterdammer en het Historisch Nieuwsblad. Kijk voor meer informatie op www.koenvossen.com

Synopsis bij het hoorcollege *Dictators en dictaturen*

Inleiding

In onze op democratische waarden gebaseerde cultuur geldt de dictator als een boeman. Toch zijn autocratische regimes de afgelopen eeuwen in de meeste delen van de wereld eerder regel dan uitzondering geweest. Alleen al de twintigste eeuw heeft er honderden voortgebracht. Daartussen zitten eendagsvliegen, maar ook met het land vergroeide potentaten; bloeddorstige tirannen, maar ook verlichte despoten, ideologisch bevolgen megalomanen en cynische kleptocraten. Sommigen draaiden de klok terug; anderen wilden juist een grote sprong voorwaarts. Er zijn dictators die hun land naar de afgrond hebben gedreven; anderen genieten nog steeds een goede reputatie vanwege hun bijdrage aan de opbouw van het land. Tegenwoordig lijkt de alleenheerser zelfs weer terug in de mode te zijn. In verschillende landen trekken autoritaire leiders steeds meer macht naar zich toe, zoals Vladimir Poetin in Rusland, Victor Orbán in Hongarije en Recep Tayyip Erdogan in Turkije. In dit college kijken we naar het verschijnsel dictator en dictatuur. Wat zijn de kenmerken van dictaturen? Welke types zijn er? Waar precies ligt de grens met de democratie? Zijn dictaturen per definitie slecht of hebben sommige landen er baat bij gehad? Waarom is het zo moeilijk om van dictators af te komen? En waarom zijn autoritaire leiders tegenwoordig weer populair?

College 1. De vele vormen van autoritaire regimes

H1. Introductie op het fenomeen dictatuur

Waar hebben we het over als we over een dictatuur en een democratie hebben? Reeds in de vierde eeuw voor Christus maakte de Griekse filosoof Aristoteles een nauwkeurig onderscheid tussen verschillende soorten politieke systemen.

H2. Verschillende soorten dictaturen

Tegenwoordig maken politicologen onderscheid tussen absolute monarchen zoals Saudi-Arabië, theocratieën zoals Iran, militaire junta's zoals in het Latijns-Amerika in de jaren zeventig en eenpartijstaten zoals China. Vooral de laatste twee stelsels hebben een sterke neiging om te ontaarden in een persoonlijk despotisme, waarin één leider alle leiding naar zichzelf toetrekt, zoals Stalin in de Sovjet Unie of Saddam Hoessein in Irak.

H3. De dictators 2.0.: nieuwe vormen van dictatuur in de 21ste eeuw

In de 21e eeuw is in landen als Rusland, Wit-Rusland en Venezuela een nieuwe vorm van dictatuur ontstaan. Deze kenmerkt zich vooral omdat hij door de aanwezigheid van meerdere partijen en verkiezingen soms moeilijk van een democratie is te onderscheiden. Achter de democratische façade gaat echter een uitgekiend autocratisch stelsel schuil. Ook in landen als Hongarije en Turkije begint het politieke stelsel steeds meer trekken van deze dictatuur 2.0 te vertonen.

H4. Voor- en nadelen van dictaturen

Afgezien nog van de vaak grove schendingen van mensenrechten kleven aan dictaturen verschillende andere nadelen. Maar zijn er wellicht ook voordelen te vinden aan een dictatoriaal bestuur? Is een 'sterke leider' in sommige gevallen niet noodzakelijk om knopen door te hakken? Is een democratie wel in staat om sommige problemen op te lossen? Voor velen blijft de dictatuur een verleidelijk alternatief.

H5. De moeilijke weg van dictatuur naar democratie

Het blijkt in de praktijk bijzonder lastig om een dictatuur om te vormen tot een stabiele democratie. De Arabische Lente van 2010-2011 heeft dat nog eens aangetoond. Waarom lukt het veel landen niet om een goede democratie op te bouwen? Wat maakt zulke transitie precies zo moeilijk?

H6. De transitie in Spanje als voorbeeld

Een land dat er wel in is geslaagd om de transitie van dictatuur naar een democratie te maken is Spanje. Tegenwoordig scoort Spanje hoger op de 'Democracy Index' dan landen als Frankrijk, Italië en de Verenigde Staten, maar tot 1975 was het land nog een klassieke dictatuur. Een analyse van de transitie in Spanje laat zien wat belangrijke voorwaarden zijn voor een geslaagde democratisering.

Aanbevolen literatuur

Paul Brooker, *Non-Democratic Regimes*, Third edition 2014

Bruce Bueno de Mesquita, Alastair Smith, *The Dictator's Handbook. Why Bad Behavior is Almost Always Good Politics*, 2012

Daniel Chirot, *Modern tyrants. The Power and Prevalence of Evil in Our Age*, New York 1994

Frank Dikötter, *Acht dictators uit de twintigste eeuw*, Uitgeverij Spectrum 2019

William J. Dobson, *The Dictator's Learning Curve. Inside the global battle for democracy*, New York 2013

Steven A. Levitsky and Lucan A. Way. *Competitive Authoritarianism. Hybrid regimes after the Cold War*, (Cambridge 2010)

Steven Levitsky & Daniel Ziblatt, *How Democracies Die*, New York 2018

Paul Preston, Juan Carlos. *Van dictatuur naar democratie in Spanje*, 2006

Gene Sharpe, *From Dictatorship to Democracy*, 2012

Milan Svobik, *The Politics of Authoritarian Rule*, Cambridge 2012

Colofon

Home Academy Publishers geeft hoorcolleges uit voor thuis en onderweg. Direct te downloaden of onbeperkt te streamen in de Home Academy Club. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door boeiende sprekers. Zo kunt u kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank. Download de Home Academy app voor het beluisteren van onze hoorcolleges op een smartphone of tablet.

Kijk verder op www.home-academy.nl

Uitgave Home Academy Publishers
Middelblok 81
2831 BK Gouderak
Tel: 0182 – 370001
E-mail: info@home-academy.nl

Opname Sandro Ligtenberg (Den Haag, mei 2020)
Stem Inleiding F.C. van Nispen tot Sevenaer
Muziek Intro Cok Verweij
Mastering Frits de Bruijn
Vormgeving Floor Plikaar

© Hoorcollege Copyright 2020 Home Academy Publishers, Den Haag
ISBN 978 90 8530 200 1
NUR 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.